

IZ DRUGIH KNJIŽEVNOSTI.

Don Quijote. Zanimivo je, da je Jean Richepin spraval velikansko delo duhovitega Španca Cervantesa v obliko drame. Jean Richepin je bil rojen l. 1849. v Alžiru in je delal le-to dramo celih deset let. Igrali so jo prvič dné 16. oktobra 1905 v pariškem gledišču Comedie Française in letos tudi v zagrebškem kazalištu. Pri nas ne vemo seveda še ničesar o njej. — Kratka vsebina je tole: Mladi in lepi vitez Cardenio se zaljubi v nečakinjo Don Quijota, Dorotejo. Don Quijot, popolnoma začaran od vitežkih romanov, neče ničesar slišati o tem zakonu, ampak dela na to, da se Doroteja omoži z grofom de las Fuentes Don Fernandom. To pa Quijote samo zato želi, ker je Don Fernando stare plemenitaške rodovine. Toda ker se Doroteja ne strinja s tem, da bi se omožila z Don Fernandom de las Fuentes, jo sklene ta ponoči ukrasti. K temu dejanju mu prigovarja bivši jetnik Ginès de Passamonte. Doroteja se posvetuje s svojimi prijatelji Samsonom Carascom, Sanhom Panzom, župnikom in brivcem Nikolajem, kako bi pregovorila svojega strica, da ji dovoli zakon s Cardenijem. Ko se Doroteja pogovarja s svojimi prijatelji, se odpre zastor v ozadju odra in gledavci zapazijo Don Quijota, vsega zatopljenega v viteške romane. Od časa do časa gestikulira, vstaja s stola, zagleda se v neko zamišljeno točko, maha z rokami, bori se z namišljenimi osebami svoje bolne fantazije. Tako je zamišljen v svoje berilo, da ne ve, kaj se godi okrog njega, ampak samo sanja o svoji Dulcineji. Za tem prizorom prihaja Ginès de Passamonte, preoblečen kot jutroviski vedeževalec, kateremu so znani Quijotovi naklepi, ter mu zatrjuje, da čaka Dulcineja njegove pomoči. Don Quijot slepo veruje besedam Ginèsovim ter naroči svojemu zvestemu slugu Sanho Panzu, da osedla ob polnoči njegovega konja Rozinanto in svojega osla. Komaj ta dva odjezdita, prideta pod Dorotejino okno Ginès in Don Fernando. Ginès oponaša Cardenija in ji poje podoknice s spremljevanjem gitare. Doroteja pride na prošnjo navideznega Cardenija pred hišo. Ginès pa jo pograbi okoli pasu in pobegne z njo in z grofom. Na njeno vpitje se zbere na trgu veliko ljudstva in Dorotejina vzgojiteljica Leonarda ter Tereza Panza, ki joka in obupuje za svojim možem Sanhom. To se godi v treh slikah.

Četrta slika se godi v skalnatem in skritem klancu gore Siera-Morena. Don Quijote in Sanho Panza sta razjahala, da se spočijeta;

Sanho Panza je in pije, Don Quijote pa sanja o svoji Dulcineji. Doroteja, ki je nekako ušla Don Fernandu, prihiti tudi v ta klanec. Toda Don Quijote, je ne spozna, ampak misli, da je kraljičina v stiski, ter ji obljubi, da jo hoče braniti pred velikani in pošastmi. Ti velikani so krila mlinov na veter. V peti sliki se privleče Don Quijote, truden in ranjen vsled boja z mlino, s čedo ovac in z divjimi pastirji, na dvorišče neke krčme, katero smatra za vitežki, utrjen grad. Za pretepenega in obnemoglega Sanha kuha zdravilo, vsled katerega postane Panzu še slabše. V tej krčmi prenočuje Cardenio, Dorotejin zaročenec, s prijateljem Carascom, ki sta bila krenila na pot, da ugrabita Dorotejo Don Fernandu. Don Quijote misli, da ta dva preganjata kraljičino Dorotejo, se spusti z njima v boj in rani s svojim kopjem Cardenija. V šesti sliki bi moral lažnjivi frater Ginès de Passamonte poročiti grofa Don Fernanda z Dorotejo, a to se mu ne posreči, ker prepreči njegovo nakano Samson Carasco. Medtem pridejo kraljevi jetniki, katerim pridičuje frater de Passamonte. Prihaja pa iz samostanov sv. Luka tudi Don Quijote, ki osvobodi iz prevelikega človekoljubja ujetnike. Toda ti mu niso prav nič hvaležni, ker ga obmetavajo s kamenjem in ga zasmehujejo. Sedma slika se vrši na terasi ossunskega vojvoda Don Luisa in njegove žene Donne Marie. Do tega dvorca pride na svojem popotovanju tudi Don Quijote s svojim spremljevalcem Sanhom Panzom, ki je medtem že postal guverner obljubljenega mu otoka. Don Luis želi zopet spametovati Don Quijota, ki se mu je priljubil, in naroči kmetici Aldonzi Lorenzo, da ga ozdravi njegovih iluzij. Ta to tudi stori, ko mu obljubi zaušnico, ako je ne neha obrekovati. Don Quijote je bil namreč proglasil Aldonzo Lorenzo za svojo Dulcinejo. Zaradi te nesreče je ubogi Don Quijote ves iz sebe. Razen tega pozôve Carasko Don Quijota na dvoboj, ker se je upal trditi, da Dulcineja Aldonza Lorenzo ni najplemenitejša in najboljša gospa na celem svetu. Pogoj tega dvoboja je, da tisti, ki bo premagan, ne bo smel nositi eno leto orožja. Premagan je Don Quijote. A dosegel je svoj ideal — boril se je za Dulcinejo. Vojvoda d' Ossuna je upal, da Don Quijote zdaj ozdravi od svojih iluzij. Zadnja slika nam predstavlja spalnico Don Quijota, ki se vrne domov umret, ves izmučen in bolan. Že prej sta se vrnila Doroteja in njen ljubljeni Cardonio.

Kakor se vidi, je dramatizator Richepin nekoliko pre naredil konec Cervantesovega romana. Kajti v njem umira junak ozdravljen

svojih iluzij, medtem ko se to v drami ne zgodi. — Na zagrebškem odru je drama zelo uspela; hrvaški listi trdijo, da je bila ena najlepših v zadnji sezoni.

I. C.

Irene von Schellander: **Rojenica.** Eine Erzählung aus dem Krainer Hochgebirge. — Dresden-Blasewitz 1906. Str. 61. — „Malo strani“, sem si mislil, ko sem knjigo prerezal, „gotovo bo več vsebine!“ Pa sem se zmotil. Vsebina preprosta, brez vsakega zapletka, brez svežega narodnega kolorita. Osebe, — sicer jih ni mnogo — ki nastopajo v povesti, niso naše, in pisateljica bi na naslovni strani prav tako lahko zapisala „eine Erzählung aus dem Schwarzwalde“ ali „aus den Pyrenäen“. Pisateljica ni imela dovolj odprtega očesa, ko je hodila po naših tleh — V Mojstrani, slikoviti vasi pod Triglavom, živi gorski vodnik Dušan (!) s svojo ženko Kito (!) na videz zadovoljno, in čvetero otrok jima krajša dneve. Naenkrat pa zazveni v njenem idiličnem življenju disakord. Pri Dušanu se oglasi Dušica-Rojenica, prejšnja njegova znanka, lepo in živahno planinsko dekle, nevedé, da je oženjen. Več let je namreč služila v mestu pri neki žlahtni rodovini za vrtnarico. Dušan ji predstavi svojo ženo, Dušica se zdrzne in odhiti v triglavsko pogorje, dasi ji Dušan brani. Nastane nevihta, grozna in strašna. V Dušanu se oglasi stara ljubezen. Upa, da se Dušica vsled slabega vremena vrne. Ko je ni, gre sam za njo, ne meneč se za prošnje svoje žene, ki sluti, da ne bo nič dobrega iz vsega. Po mnogih težavah jo najde. Dve noči in en dan (!) se je bila obdržala kljub vsemu viharju in nevihti na neki steni nad Peklom. Dušan hoče do nje, Dušica mu brani: „Imaš ženo in otroke . . . če greš pome, se spustim v prepad. . . kaj bi rekli ljudje?“ . . . Dušan priveže vrv za skalni rob, da bi splezal do nje. Vrv spolzne ob mokri skali in Dušan zdrzne v globočino. — Tretji dan gre Kita v gore za Dušanom. Vso raztrgano in onemoglo, premočeno „do bele kože“ dobi na potu Dušico, ki se je bila sama rešila. Dvigne jo Kita in jo nese domov, da bi izvedela o svojem možu. „Menim, da je mrtev.“ — „Kaj, moj Dušan mrtev, in vi ste morilka mojega moža? . . . Radi vas je šel v smrt.“ Dušici je vedno slabše. Smrtni angel je stopil v hišico in Dušici-Rojenici zatisnil oči.

To je vsebina povesti. Vse kaj drugega je bil zamislil Baumbach, ko se je mudil v naših planinah. „Zlatorog“ mu je prinesel ime, in zasloveli so triglavski vrhovi. V „Rojenici“ ni razen par imen nič našega. Omenja se — a samo omenja — Mojstrana, potok Bistrica, Triglav, Kot, Pekel in še par imen. Kje je

Schellander med našimi hribovci dobila imena Dušice, Dušana, Kite? Tudi po svojem značaju in čuvstovanju to niso naši hribovci, ampak navadni mestni „Schwärmerji“. Slog je modern, tuintam prav čeden in nežen, po mnogih krajih pa nervozno razsekan. V povesti je tudi več inkonkvenc, oziroma neverjetnosti. — Schellander je priznana nemška pesnica in je bila v kolinskem literarnem društvu na takozvanih „cvetličnih igrah“ (Blumenspiele) že opetovano odlikovana. Morda je bila odlikovana uprav radi svoje „Rojenice“; a pri nas med Slovenci odlike prav sigurno ne bi dobila. Mi hočemo zdravja, kajti zdravje puhti tudi iz naše lepe zemlje!

L. Turšič.

Pod naslovom „**Einige Streitfragen**“ (Archiv f. sl. Phil. XXVIII. 1.) objavlja znameniti učenjak-slavist, prof. Jagić svoje misli k nekaterim perečim vprašanjem v slov. jezikoslovju, na prvem mestu k razdelitvi glagolov v posamezne vrste in razrede. Kakor znano, imamo dve razdelitvi glagola, ki se načelno razlikujeta druga od druge. Pri razdelitvi služi v podlago v prvi vrsti deblo nedoločnikovo, v drugi vrsti se šele ozira tudi na sedanjik. Tako je glagole razdelil Dobrovský, popravil je to razdelitev veliki naš rojak Miklošič; najkonsekventnejše je izpeljana ta načelna razdelitev glagolov v svojem principu v staroslovenski slovnici prof. Vondráka.

Skoro istočasno, ko je popravil Miklošič razdelitev glagolov po Dobrovškem, je učeni Schleicher sestavil drugo razdelitev glagolov, ozirajoč se pri tem na sedanjikovo deblo, šele v drugi vrsti je vzel v poštev tudi nedoločnik. Razdelitev Schleicherjevo je deloma popravil njegov učenec Leskien, sedaj profesor na lipskem vseučilišču. Približal je, kolikor se to seveda more, razdelitvi po Miklošiču in Schleicherju, in skrčil osem glagolskih razredov Schleicherjevih v štiri.

Prof. Jagić je v svojem spisu načelno za razdelitev glagolov po Schleicherju in Leskienu, t. j. za razdelitev po sedanjikovem deblu, nedoločnik pa pride šele v drugi vrsti v poštev. Hvali tudi poizkus Leskienov, da bi zblížal obe glavni razdelitvi, a pri tem mu ni po všeči skrčenje osmih vrst Schleicherjevih v samo štiri po Leskienu, ker so tako nekateri razredi preobširni na škodo preglednosti. Jagić hoče, stoječ na stališču Schleicherjevem, obe razdelitvi še bolj zblížati in je zato razširil štiri vrste Leskienove v šest svojih. Tako bi se delil glagol po Miklošiču in Jagiću v šest vrst, ki bi se krile, kolikor je to le mogoče pri načelno popolnem drugem stališču. Vrh tega je kakor Schleicher razdelil